
„Zápisné“ je projevem zoufalství ministerstva školství

„Zápisné“ je projevem zoufalství ministerstva školství

Právo, 29.10.2010, rubrika: Publicistika, strana: 6, autor: Jiří Zlatuška

Vláda má zavedení školného ve svém programu, ministr školství však opakovaně ujišťoval, že bude zavedeno až poté, co se rozjede systém státní finanční podpory studentům vysokých škol ve formě půjček na studium.

Najednou je však vše jinak a zákon má vysokým školám umožnit předepisovat poplatky za zápis. Údajně tak ministr Dobeš realizuje návrh **Univerzity Karlovy**, což je však odůvodnění snažící se jen neprávem schovat za autoritu této **univerzity** a rektor **UK** vyjádřil svůj nesouhlas s tím naprosto oprávněně.

Problém nespočívá jen v politické otázce, zda školné zavádět, nebo nezavádět, a zda je zrovna ekonomická krize tím nejvhodnějším načasováním, aby se část nákladů, které dosud hradil stát, přesunula na studenty přímo nebo formou jejich zadlužení.

Není zde podstatné ani to, zda předpokládaný celkový výnos 400 miliónů Kč není ve skutečnosti mnohem menší než částky, které ministerstvo bez větších skrupulí vyhazuje oknem například na neospravedlnitelně drahé státní maturity nebo na projekt reformy terciárního vzdělávání, který by se podobným změnám měl věnovat. Celý návrh ukazuje především hluboké nepochopení, jakou úlohu školné může hrát a jak by s konkrétní podobou vtělenou do zákona mohly vysoké školy koncepčně nakládat ku prospěchu VŠ vzdělávání.

Věcnou negramotnost autorů této novely ilustruje i maličkost svědčící o tom, že si autoři ani nedali práci se seznámením se se způsobem studia, který dnes mnohé vysoké školy provozují: Návrh počítá s placením poplatku za zápis do akademického roku. V kreditovém systému studia je ovšem jednotkou, do které dochází k zápisu, semestr, jinak by zmizelo reálné uplatnění možností, které sestavování studijních plánů studenty v takovém systému dává.

Již zákon z roku 1998 stanovil možnost členit studium do jiných celků, než je akademický rok, stejně jako zápis do menších jednotek, než jsou celé ročníky. Autoři ministerské novely si však zjevně s možnostmi, které ze současného zákona mohou školy využívat, příliš hlavu nelámali. Největším problémem je však absolutní nekoncepčnost návrhu, má-li být placení poplatků za studium motivací pro studenty.

Zásadně se totiž liší školné ve formě platby předem, se kterou nyní přichází ministr Dobeš, a školné ve formě odložených plateb splácených až z nadprůměrných příjmů absolventů, jak je stejný ministr prosadil do koaliční smlouvy.

Aby mohly být poplatky použity způsobem, který vzdělávání prospěje, nikoli uškodí, musí se zvolené formě poplatků přizpůsobit i studijní předpisy vysokých škol, o návaznosti evidence plateb se systémy používanými pro zápis nemluvě. Podobně je tomu s úvahami o nastavení výše poplatků na jednotlivých vysokých školách, kde je třeba vypracovat strategie, podle kterých by školy poplatky nastavovaly s ohledem na kvalitu vzdělání i konkurenční prostředí tuzemských škol.

To si vyžaduje aspoň minimální čas, pokud nemají samosprávné orgány VŠ propadnout stejnému zpolitizovanému diletantismu, který dnes předvádí ministerstvo. Bez této návaznosti také nemůže být řeči o tom, že současný ministerský návrh má něco společného s návrhem, se kterým přišla **Univerzita Karlova**. Naprostou absurditou je ministrovu prohlášení, že se poplatky zruší v roce 2013 po zavedení odloženého školného. Pokud by tomuto slibu školy uvěřily, nemá smysl dělat s takto zavedenými poplatky nic jiného, než jen ze studentů vyždímat aspoň část prostředků, o které vysoké školy připraví svými škrty ministerstvo. Snažit se systém poplatků využít ve studijních předpisech by bylo zbytečné plýtvání lidskými kapacitami, protože by se vzápětí vše muselo opět přizpůsobit systému dosud ne zcela jasně definovanému, který má platit od roku 2013.

Tento návrh si zaslouží být odmítnut bez ohledu na to, co si o prospěšnosti nebo škodlivosti školného myslíme. Spěch, se kterým ministerstvo v takto špatně připravené úpravě postupuje, je ovšem zcela trestuhodný.

Pokud má v této věci ministr vůbec nějaký plán, jedná se zjevně jen o zoufalou snahu najít cokoli, co by nahradilo výpadek financí z kapitoly školství, které chce ministr dát někomu jinému než vysokým školám. Pak je ovšem namísto obezřetnost, jestli v tom, co dnes ministr Dobeš české veřejnosti neříká, nejsou plány podobné tomu, co se dnes připravuje v Británii. Tam se po zavedení odloženého školného se systémem podpory jednak velmi rychle vyčerpaly fondy, které byly na podporu určeny, jednak se začalo maximální školné zvyšovat včetně snah horní hranici odstranit úplně.

Čerstvě se tam objevil i návrh, že by stát na některé druhy studia nepřispíval vůbec a veškeré finance by vysoké školy dostaly z odloženého školného a zadlužení studentů na plnou cenu jejich studia. Zatím se sice všichni čeští politici dušují, že takový stav u nás nikdo neplánuje, ale slib, že nebudou zavedeny poplatky bez toho, aby nejprve fungoval systém podpory studentů, už zde také byl a jak rychle vzal za své.